

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Nuorten eurooppalaisten maataloustuottajien tukeminen”

(2017/C 207/11)

Esittelijä: Arnold HATCH (UK, ECR), Craigavonin kaupunkipiirivaltuuston jäsen**POLIITTISET SUOSITUKSET**

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

1. panee merkille, että EU:ssa kaikista tilanhoitajista on alle 35-vuotiaita vain noin kuusi prosenttia ja että yli 55-vuotiaita on yli puolet. Ikääntyneiden osuuden lisääntyminen on EU:n väestöön liittyvä yleinen ilmiö, ja se johtuu eliniänodotteen kasvusta ja syntyvyysasteen alenemisesta. Muihin talouden aloihin verrattuna tämä suuntaus on kuitenkin kärjistyneempi maatalousalalla. Iäkkäät maataloustuottajat elävät pidempään, ja heille on olemassa merkittäviä kannustimia jatkaa maataloustuotantoa ja harvoja kannustimia jättäytyä pois tästä toiminnasta, joten eurooppalaiset maataloustyöntekijät ovat asteittain ikääntymässä, mikä luo huomattavia esteitä uusille tulokkaille.
2. toteaa, että kaiken kaikkiaan iäkkäämpien maataloustuottajien haluttomuuteen siirtää maatalaansa toisille vaikuttaa myös se, että maataloustoiminta on yhteisöpohjainen elämäntapa, jota jatketaan lakisääteisen eläkeiän jälkeenkin. Tässä mielessä maatalousala eroaa monista muista talouden aloista. Maatilojen siirron esteet johtuvat usein siitä, että iäkkäämpien tilanhoitajien on vaikea lähteä maatiloiltaan ja lopettaa maataloustuotantoa, koska maataloustoiminnan harjoittamisen paikka on myös heidän asuinpaikkansa. Yleinen aivovuoto maaseutualueilta kärjistää ongelmaa, sillä yhä paremmin koulutettu työvoima ei ole enää kiinnostunut maataloustyöstä.
3. on sitä mieltä, että monet nuoret eivät pidä maataloustyötä toiveammattina alhaisen tulotason, heikon investoinneille saatavan tuoton, pitkien työpäivien, etenkin karjankasvattajien vähäisten lomamahdollisuuksien sekä lukuisten toimintaan liittyvien riskien ja epävarmuustekijöiden vuoksi. Suora periminen saman perheen sisällä on edelleen yleisin tapa siirtyä harjoittamaan maataloustuotantoa, mutta on olemassa merkkejä siitä, että niiden uusien tulokkaiden määrä, jotka eivät ole perineet maatilojaan, on kasvamassa. Maaseutualueiden haasteet – rajalliset tai vaikeat liikenneyhteydet, huonot viestintäyhteydet, koulutus-, kulttuuri-, sosiaali- tai terveydenhoitopalvelut – kärjistävät ongelmaa. Pysyäkseen maaseutualueilla nuoret edellyttävät kehittyneitä maaseututaloutta, joka tarjoaa palveluja ja vapaa-ajan mahdollisuuksia – muutoin he usein pitävät parempana muuttoa kaupunkeihin ja muiden kuin maatalousalan ammattien harjoittamista.
4. katsoo, että maatalousammateissa toimivien nuorten vähäisyys vaarantaa maaseutualueiden taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden. Nuorten maataloustuottajien tukeminen on välttämätön edellytys sille, että kaikkialla EU:ssa on jatkossakin maataloutta ja elinvoimaisia maaseutualueita ja että saavutetaan Lissabonin sopimukseen kirjattu alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoite.
5. toistaa komissiolle ja jäsenvaltioille esittämänsä kehotuksen, että niiden on oltava aloitteellisempia kannustettaessa ja helpotettaessa nuorten ja etenkin naisten asettautumista maaseudulle edistämällä toimia, joilla autetaan maataloustuottajia saavuttamaan entistä helpommin työ- ja yksityiselämän välinen tasapaino ⁽¹⁾.
6. on sitä mieltä, että olisi panostettava sen kartoittamiseen, minkälaisia esteitä naisilla on edelleen aloittaessaan ja luodessaan uraa maatalousalalla, ja puututtava näihin esteisiin.
7. panee merkille, että Euroopan nuorten maataloustuottajien neuvoston vuonna 2015 esittämässä asiakirjassa Young Farmers Manifesto kehoitetaan edistämään maan käyttömahdollisuuksia ja lainan saantia julkisilla tukitoimilla; laatimaan säännöksiä hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen poistamiseksi elintarvikeketjusta; luomaan toimia nuorten maataloustuottajien tulojen vaihtelun hillitsemiseksi; suojelemaan lakisääteisesti kaikkia EU:n normeja kauppaneuvotteiluissa ja lisäämään menekinedistämistukea EU:n tuottajille; tukemaan maan käyttömahdollisuuksia maaperän turvaamiseksi ja suojelemiseksi sekä optimoimaan nuorten viljelijöiden maankäyttöä elintarviketuotantoa varten.

⁽¹⁾ EUVL C 225, 27.7.2012, s. 174.

8. on samaa mieltä 6. syyskuuta 2016 annetussa Cork 2.0 -julistuksessa esiin tuodusta huolesta, joka koskee maaltapakoa ja nuorten maaltamuuttoa, sekä tarpeesta varmistaa, että maaseutualueet ja -yhteisöt (maaseutu, maatilat, kylät ja pienet kaupungit) säilyvät houkuttavina asuin- ja työpaikkoina. Tätä varten on parannettava palvelujen saatavuutta ja muita mahdollisuuksia maaseudulla asuville sekä edistettävä yrittäjyyttä niin perinteisillä maaseutualueilla kuin uusilla talouden aloilla.

Taloudellisia näkökohtia

9. katsoo, että nykyinen talouskriisi on vaikeuttanut monien nuorten maaseutuyrittäjien lainansaantia ja että heillä ei useinkaan ole tarvittavia vakuuksia lainojensa turvaksi. Monet saattavat myös kohdata liiallista byrokratiaa.

10. on tyytyväinen komission ja Euroopan investointipankin maaliskuussa 2015 esittämään maatalouden vakuusvälineeseen, jonka on määrä helpottaa nuorten maataloustuottajien lainansaantia.

11. suhtautuu myönteisesti siihen, että YMP:n uudistuksessa 2014–2020 otettiin käyttöön uusia toimia, joilla tuetaan nuoria maataloustuottajia tilojen perustamisessa. Komitea on kuitenkin huolissaan siitä, että byrokratia ja hallinnollinen taakka saattavat estää näiden välineiden hyödyntämisen. On kuitenkin huolehdittava siitä, ettei liiallinen byokraattinen sääntely estä heitä hyödyntämästä näitä uusia toimia parhaalla mahdollisella tavalla. Eräissä jäsenvaltioissa nuoret maataloustuottajat tukeutuvat esimerkiksi kumppanuusperustaisiin yhtiömuotoihin. Brysselissä päätettyjen toimien onkin sovittava yhteen tällaisten paikallisten oikeudellisten ja taloudellisten rakenteiden kanssa.

12. kehottaa jäsenvaltioita käyttämään uudessa YMP:ssä nuoria maataloustuottajia ja sukupolvenvaihdosta varten tarjottuja tukimahdollisuuksia, kuten asetuksen (EU) N:o 1307/2013 50 ja 51 artiklassa mainittu tuki.

13. kiinnittää huomiota ERI-rahastoissa ⁽²⁾ nuorille maataloustuottajille tarjottuihin mahdollisuuksiin, jotka liittyvät rahoitusvälineiden suunnitteluun ja käyttöönottoon lainan, vakuuden tai pääomasijoitusten muodossa, jotta tarjotaan rahoitusmahdollisuuksia niitä tarvitseville.

14. toteaa kuitenkin, että nuorten maataloustuottajien taloudellisen aseman vahvistaminen on tärkeintä ja tehokkainta sen jälkeen, kun maatalo on tosiasiallisesti siirtynyt heille. Jotta nuorten maataloustuottajien taloudellista asemaa siirtojen yhteydessä voidaan vahvistaa silloin, kun on kyse kumppanuusperustaisista yhtiömuodoista, asetuksen (EU) N:o 1307/2013 50 artiklan 5 kohtaa on muutettava. Alueiden komitea ehdottaakin, että asetuksen mahdollisen tulevan tarkistuksen yhteydessä poistetaan 50 artiklan 5 kohdan toinen virke kokonaan, jolloin kohta kuuluu seuraavasti: "Nuorten viljelijöiden tuki myönnetään kullekin viljelijälle enintään viideksi vuodeksi." Lisäksi komitea pyytää Euroopan komissiota ottamaan käyttöön väliaikaisratkaisun, jotta nuoret maataloudenharjoittajat voivat hyödyntää näitä toimia mahdollisimman hyvin.

15. panee merkille, että komissio aikoo laajentaa vuonna 2016 esittämässään koontiasetuksessa mahdollisuutta käyttää rahoitusvälineiden tarjoamaa tukea myös nuorille maataloustuottajille tarkoitetun käynnistystuen yhteydessä. Näin voidaan lisätä kyseisen ryhmän saamaa rahoitusta ottaen huomioon tämäntyyppisten välineiden luonne (lainan tai vakuuden tukisuus on paljon alhaisempi kuin avustuksen).

16. katsoo, että tukia olisi tarjottava ensi sijassa perheituloille, sillä ne luovat lisäarvoa ja työpaikkoja ja mahdollistavat uusien maataloustuottajasukupolvien tulemisen alalle, koska on helpompaa siirtää eteenpäin tiloja, jotka ovat elinkelpoisia ja järkevän kokoisia.

Maan käyttömahdollisuus ja maankaappauksen ⁽³⁾ torjunta

17. muistuttaa, että Euroopan komission esittämässä kertomuksessa nuorten maataloustuottajien tarpeista osoitetaan, että suurin nuorten maataloustuottajien ja uusien maatalousyrittäjien kohtaama ongelma on ostettavan tai vuokrattavan maan saatavuus ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Säännelty yleisistä säännöksistä annetun asetuksen (EU) N:o 1303/2013 37–46 artiklassa sekä sen delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä.

⁽³⁾ Maankaappaus tarkoittaa maatalousmaan suurimittaista ostamista paikallisväestöstä ennakoon kuulematta tai ilman sen suostumusta. Tällä tavoin viime kädessä vähennetään maaseutuväestön mahdollisuuksia hallinnoida itsenäisesti maatalousyrittäjyyttä.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2015/young-farmers/final-report-1_en.pdf

18. toteaa huolestuneena, että maataloustuotanto on siirtymässä yhä nopeammin pois perinteisestä perhetilamallista jopa siinä määrin, että vuosi 2014 nimettiin kansainväliseksi perheviljelmien teemavuodeksi, jotta asiaan kiinnitettäisiin yleisesti huomiota. Komitea katsoo, että koska maa näyttää olevan turvallinen investointi maatalouden ulkopuolelta tuleville sijoittajille, maan hankkiminen on muodostumassa yhä vaikeammaksi nuorille maataloustuottajille, jotka haluavat perustaa maatalousyrityksen.

19. kehottaa komissiota arvioimaan maanomistuksen keskittymistä ja maankaappausta koskevan unionin politiikan suoria ja epäsuoria vaikutuksia Euroopassa. Esimerkiksi yhteinen maatalouspolitiikka (YMP) ja sen puitteissa myönnettyt tuet suosivat nimenomaan suuria tiloja ja sivuuttavat pienet tilat sekä saattavat vaikuttaa eri aloihin eri tavoin.

20. panee merkille, että useissa jäsenvaltioissa on kansallisia säännöksiä maanomistuksen tehostetun keskittymisen ja ulkomaalaisomistuksen estämiseksi esimerkiksi etuosto-oikeuden kautta. Komitea katsoo, että jäsenvaltioille ja alueille olisi annettava enemmän valtaa säännellä maatalousmaata ja asettaa rajoituksia tätä tarkoitusta varten, jotta torjutaan etenkin maankaappausten ja maanomistuksen keskittymisen kaltaiset ilmiöt Euroopassa, sillä ne rajoittavat toimintaa aloittavien nuorten maataloustuottajien vaihtoehtoja.

21. toteaa, että vaikka Euroopan komissiolla on erittäin vähän mahdollisuuksia puuttua maatalousmaan markkinoita käsittelevään lainsäädäntöön (joka kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan), voitaisiin tutkia seuraavia ajatuksia:

- Edistetään maaseudun kehittämismahdollisuuksien käyttöä, jotta voidaan tukea uusia toimia sen helpottamiseksi, että maaomaisuus siirtyy uudelle omistajalle (maavarannot, maatalousmaan välittämistä koskevat aloitteet ja muut paikallistasolla edistettävät aloitteet, joilla edistetään maan käyttömahdollisuuksia uusien toimijoiden keskuudessa).
- Laajennetaan tukitoimia uusiin maatalousyritysmalleihin (etenkin maataloustuottajien välisiin innovatiivisiin kumppanuuksiin).
- Kannustetaan aktiivisempiin kansallisiin politiikkoihin maan käyttömahdollisuuksia sekä parhaita käytänteitä koskevilla EU:n suosituksilla (tavoitteista riippuen).

22. on sitä mieltä, että teollisuus, vapaa-aika ja etenkin lisääntyvä kaupungistuminen ovat johtamassa maatalousmaan nopeaan uusiin käyttötarkoituksiin ottamiseen ja katoamiseen. Komitea katsookin, että paikallisyhteisöjen olisi osallistuttava maankäyttöä koskeviin päätöksiin ja että niille olisi näin ollen annettava lisäoikeuksia ja -mahdollisuuksia.

Työllistyminen ja koulutus

23. painottaa, että nuorille maataloustuottajille on tarjottava pitkän aikavälin näkymät, jotta voidaan puuttua maaseudun väestökatoon, ja kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita ottamaan käyttöön aloitteita yrittäjyyden, kehittyvien toimialojen sekä maa- ja metsätalouden työmökköiden tukemiseksi, jotta voidaan luoda uusia maatalousalan työpaikkoja ja säilyttää nykyiset työpaikat sekä tehdä niistä houkuttavampia nuorten keskuudessa.

24. panee merkille, että nuorten maataloustuottajien koulutus- ja tietotarpeet ovat huomattavat ja hyvin erilaiset: jotkut nuoret maataloustuottajat tarvitsevat kipeästi teknologisia taitoja ja maatalustrategian kehittämiseen liittyviä valmiuksia, toiset tarvitsevat yrittäjyyteen liittyviä taitoja, kuten markkinointi, verkostointi, viestintä ja rahoitus, pitääkseen maatilansa elinkelpoisena. He eivät aina ole tietoisia kaikkien näiden erilaisten taitojen hyödyistä ja pyrkivät hoitamaan maatilansa perinteisesti näkemättä tarvetta muutokseen.

25. katsookin, että olisi pyrittävä parantamaan tietoisuutta näistä mahdollisuuksista sekä osaamisen täydentämisen eduista toisen ja kolmannen asteen koulutuksessa. Paikallis- ja alueviranomaisilla sekä jäsenvaltioiden ja EU:n virastoilla on tässä yhteydessä merkittävä rooli.

26. korostaa, että nuoret maataloustuottajat ovat myös nuoria yrittäjiä, ja tuo tämän vuoksi esiin ”Erasmus nuorille yrittäjille” -ohjelman (rahoitetaan pk-yritysten kilpailukykyyn keskittyvästä COSME-puiteohjelmasta) merkittävän potentiaalin. Ohjelmassa edistetään rajatylittävää vaihtotoimintaa, joka tarjoaa nuorille yrittäjille – tai yrittäjiksi aikoville – tilaisuuden oppia ammattin saloja kokeneilta yrittäjiltä. Ohjelmaa olisi hyödynnettävä asianmukaisesti, ja sitä olisi sovellettava myös alkutuotannossa.

27. muistuttaa, että alueiden komitea suosittaa maaseututalouden innovoinnista ja modernisoinnista antamassaan lausunnossa maaseutualueilla annettavan ammatillisen koulutuksen ajanmukaistamista ja mukauttamista globaaleihin kilpailuolosuhteisiin ja paikallisyriyten tarpeisiin. Komitea suosittaa myös maaseutualueilla tarjottavaan ammatilliseen koulutukseen kohdennettujen Euroopan sosiaalirahaston varojen lisäämistä ⁽⁵⁾.

Bryssel 9. helmikuuta 2017.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

⁽⁵⁾ EUVL C 120, 5.4.2016, s. 10.